

Hnutí DUHA

Zpravodaj sítě obcí směřujících k recyklační společnosti

1/2010

**Odpadový plán po česku
Jak se třídí v Němčicích a v Hustopečích
Novinky do odpadové knihovny**

Vážení čtenáři,

v prvním letošním čísle zpravodaje pro vás máme informace o vývoji plnění odpadového plánu České republiky. Navštívili jsme Hustopeče nad Bečvou, kde již řadu let úspěšně provozují zajímavý systém odpadového hospodářství. A také vám popíšeme, jak se rozjíždí pytlový sběr v jedné z obcí zapojených v naší síti.

Inspirativní čtení a krásné
jarní dny přeje

Petr Nohava

Odpadový plán po česku

Ivo Kropáček

Vláda v roce 2003 schválila odpadový plán na deset let. Mezi jeho cíle nechybělo snížení množství skládkovaných biologicky rozložitelných odpadů a zvýšení míry recyklace komunálních odpadů. V naplňování obojího však ministerstvo životního prostředí vážně pokulhává. Potvrzuje to i čtvrtá hodnotící zpráva. Hnutí DUHA na tento vývoj upozorňuje už pět let.

Oba problémy: nízká recyklace a skládkování bioodpadu spolu úzce souvisí. Bioodpady tvoří asi polovinu hmotnosti komunálních odpadů. Jejich třídění do domácích nebo komunitních kompostérů by přitom snížilo množství produkovaných odpadů a zvýšilo míru recyklace.

Bioodpady na skládkách produkují metan, což je skleníkový plyn. Pokud je nekompostujeme, zabráňujeme návratu organické hmoty zpět do půdy. Používání kompostu v zemědělství, ale i na veřejných prostranstvích nebo zahrádkách zlepšuje kvalitu půdy a zvyšuje její schopnost zadržovat vodu.

Neutěšený vývoj

V roce 1995 připadalo na každého obyvatele České republiky 148 kilogramů bioodpadu uloženého na skládce. Cíl oficiálního odpadového plánu zněl: snížit toto číslo o čtvrtinu, tedy na 112 kilogramů. A jak vypadá dosavadní vývoj? V roce 2003 bylo na skládkách uloženo 121, o rok později 128, v roce 2005 133 a v dalším roce 139 kilogramů bioodpadu na člověka. V roce 2008 leželo na skládkách o 32 kilogramů bioodpadu na osobu více, než požadoval plán pro rok 2010.

Co se týče recyklace, situace vypadá podobně neutěšeně. V roce 2003 u nás dosahovala 11%, o rok později 12, pak 16, 20 a v roce 2007 21%. Ovšem v roce 2008 opět klesla na méně než 19%. Hodnotící zpráva dodává: „Přes veškerá

opatření a úspěšnou podporu tříděného sběru je splnění cíle Plánu odpadového hospodářství ČR zvýšit materiálové využití komunálních odpadů na 50% ... problematické.“ Hnutí DUHA však již od roku 2005 podotýká, že zmíněná „veškerá opatření pro podporu tříděného sběru“ jsou vzhledem k cíli recyklovat polovinu komunálních odpadů zcela nedostatečná.

Čas na změnu

Cíle odpadového plánu budou platit ještě do roku 2013, případně do schválení nového, jehož nelehká příprava začne v tomto nebo v příštím roce. Snížení podílu bioodpadů na skládkách však zůstane, vychází totiž z evropské směrnice o skládkování. O recyklaci poloviny komunálních odpadů se možná začne debatovat, nicméně úspěšné modely nakládání s odpady v našich obcích ukazují, že jde o cíl realistický a při dobré vůli splnitelný.

Finanční podpora spalovnám je nesmysl

Vláda schválila koncem roku 2009 změnu plánu odpadového hospodářství – zrušila zákaz financovat spalovny ze státních prostředků. Tento krok ovšem nebyl posouzen ani ekologicky, ani ekonomicky a ubírá prostředky z Operačního programu pro životní prostředí určené na lepší třídění odpadů.

Ministerstvo životního prostředí si přitom koncem roku 2009, tedy v době, kdy se o změně jednalo, nechalo vypracovat studii srovnávající mechanicko-biologickou úpravu a spalovny. Ukázalo se, že mechanicko-biologické úpravy vycházejí levněji.

Ministerstvo tedy nerozhodovalo podle odborného posudku, ale pod vlivem nátlakových skupin zainteresovaných na výstavbě spaloven odpadů. Zároveň s tím ale ubralo prostředky na dotace obcím, které chtějí zavést efektivnější systémy nakládání s odpady.

První sběrný den v Němčicích nad Hanou

Petr Nohava

Přijetím nové koncepce nakládání s odpady se Němčice nad Hanou vloni v červnu vydaly na cestu snižování produkce odpadů. Nejvýraznější změnou pro místní obyvatele je pytlový sběr tříděných odpadů. Obec se na něj připravovala zhruba dva měsíce a s nabranými zkušenostmi jej bude rozšiřovat.

Koncem prosince roku 2009 každá domácnost obdržela dva pytle a informační leták. Další pytle jsou připraveny zdarma k vyzvednutí na městském úřadě. V Němčicích pomocí nového systému sbírají směsný plast a nápojové kartony. Domácnosti se účastní dobrovolně, v obci nadále zůstávají barevné kontejnery. Jejich počet a frekvence zatím odpovídají původnímu harmonogramu, ale budou se podle potřeby upravovat.

První sběrný den proběhl 28. ledna s pomocí nákladního vozu regionální firmy. Pytle na korbu nakládali techničtí pracovníci městského úřadu, kteří rovněž zaznamenávali údaje o počtu a původu naplněných pytlů. Celkem bylo sebráno 18 pytlů nápojových kartonů a 90 pytlů směsného plastu – slibný začátek. Po šesti měsících provozu, tedy v červenci tohoto roku, přijde na řadu rozbor směsného komunálního odpadu. Teprve jeho výsledky ukážou, zda se pomocí pytlového sběru podařilo v Němčicích nad Hanou zvýšit míru recyklace.

Zdejší obyvatelé zatím na nový systém reagují spíše kladně, i když zaznívají i hlasy zpochybňující nutnost změny či potenciál celého systému. Obecní úřad proto nesmí zanedbat osvětu: vysvětlovat důvody zavedení pytlového sběru a jeho výhody. Brzy se navíc dostaví i finanční motivace. Představitelé obce připravují systém bonusů za odevzdané množství surovin.

Hustopeče nad Bečvou

Petr Nohava

Na konci listopadu loňského roku jsme společně se zástupci několika obcí navštívili Hustopeče nad Bečvou – místo, kde v porovnání s národním průměrem produkují pouze třetinu odpadů.

Základem úspěšného systému je poplatek za odpady stanovený podle množství, které domácnosti opravdu vyprodukují. Naplněné popelnice se vyváží poté, co je majitelé opatří patřičným žetonem prodávaným v několika místních obchodech za 68 korun.

Tento systém funguje v Hustopečích již od devadesátých let a zhruba před devíti lety k němu přibyl kvůli nízké kvalitě a čistotě odpadu při sběru do kontejnerů ještě pytlový sběr. Pytle na směsný plast se v obci prodávají za 20 korun, pytle na kov a bílé či barevné sklo za deset korun. Zdarma pak domácnosti dostávají pytle na tetrapack.

Pytle lze stejně jako žetony zakoupit v místních obchodech a prodejce je vždy označí číslem popisným zákazníka. Všichni lidé s trvalým bydlištěm v Hustopečích mají dále povinnost zakoupit ročně jeden žeton a jeden pytel na plasty.

Svoz pytlů stejně jako vyvážení popelnic probíhá jednou za dva týdny a obec si jej zajišťuje sama. Naplněné pytle shromažďuje ve sběrném dvoře v areálu bývalého zemědělského družstva, odkud je jednou za čas odveze specializovaná firma.

Kombinace těchto dvou systémů motivuje občany k co nejmenší produkci odpadů a k tomu, aby jej co nejlépe třídili. Samozřejmě se také nabízí „snadné a levné“ řešení – černé skládky či domácí pálení odpadů. Podle Miroslava Hýži, vedoucího odboru životního prostředí, se černé skládky objevují velice ojediněle a ani domácí pálení odpadů nepřekračuje mez běžnou na českém venkově. Obyvatelé Hustopečích nad Bečvou jsou na svůj systém zvyklí a důvod ke spokojenosti má i obecní úřad – náklady na odpadové hospodářství obec dotuje jen z 10 až 12 %, což je při 1800 obyvatelích výjimečně málo.

V průběhu zimy na našem webu visela anketa s otázkou: **Jaký způsob zpracování bioodpadu dominuje ve vaší obci?** Třetina odpovědí zněla, že lidé mohou odkládat bioodpad na určené místo, čtvrtina možnost třídít bioodpad nemá a 20 % využívá obecní podpory domácího kompostování. Zbývá čtvrtina hlasujících se účastní komunitního kompostování či svozu bioodpadu od domu.

Novinky do odpadové knihovny

Hnutí DUHA vydalo dvě nové brožury plné zajímavých tipů a nápadů, jak vylepšit hospodaření s odpady v obci. Obě publikace si můžete zdarma stáhnout na stránkách www.hnutiduha.cz v sekci publikace.

Jak ušetřit za odpad

Deset tipů pro obce

Podle zákona je původcem komunálních odpadů obec. Proto jsme pro vás sestavili přehledný seznam nápadů, jak snížit produkci odpadů, zvýšit materiálové využití a ještě ušetřit za svoz. Doporučená řešení jsou jak administrativního (například zavedení plateb za skutečně vyprodukované množství odpadů namísto paušálního poplatku), tak praktického rázu. Dočtete se o podpoře domácího a komunitního kompostování či opravných a bazarech.

Pytle pro lepší třídění

Odvozný a pytlový systém tříděného sběru odpadů v praxi

V této publikaci se můžete dočíst detailní informace o odvozném systému, takzvaném pytlovém sběru. Česká republika v materiálovém využití odpadů stále zaostává za progresivními oblastmi Evropy. Na skládkách či ve spalovnách končí 80% všech komunálních odpadů. Hlavním nástrojem k dosažení lepších výsledků je pytlový sběr ve spojení se zpracováním bioodpadů. Hlavní výhodou odvozných systémů je, že domácnosti nemusí docházet ke vzdáleným nádobám na tříděný odpad a pohodlně třídí přímo v místě bydliště. Také čistota vysbíraných surovin bývá vyšší. Brožura dále popisuje systémy fungující v českých městech a obcích a na závěr uvádí příklad projektového záměru pro obec Němčice nad Hanou.

Zpravodaj vznikl za pomoci finančních mechanismů EHP/Norska prostřednictvím Nadace rozvoje občanské společnosti. Byl také finančně podpořen v grantovém řízení MŽP. Materiál nemusí vyjadřovat stanoviska MŽP.

Hnutí DUHA
Friends of the Earth Czech Republic

A › Údolní 33, 602 00 Brno
T › 545 214 431
E › info@hnutiduha.cz
www.hnutiduha.cz

Zpracoval Petr Nohava, Ivo Kropáček a Tomáš Příkryl.
Fotografie: Duales System Deutschland, P. Nohava, iStock.
Vydalo Hnutí DUHA, 2010.

Hnutí DUHA s úspěchem prosazuje ekologická řešení, která zajistí zdravé a čisté prostředí pro život každého z nás. Navrhujeme konkrétní opatření, jež sníží znečištění vzduchu a vody, pomohou omezit množství odpadu, chránit krajinu nebo zbavit potraviny toxických látek. Naše práce zahrnuje jednání s úřady a politiky, návrhy zákonů, kontrolu průmyslových firem, pomoc lidem, rady domácnostem a vzdělávání, výzkum, informování novinářů i spolupráci s obcemi. Hnutí DUHA působí celostátně, v jednotlivých městech a krajích, i na mezinárodní úrovni. Je českým zástupcem Friends of the Earth International, největšího světového sdružení ekologických organizací.